

Pogovor z Garlichom von Essnom, generalnim sekretarjem ESA

Semenarstvo, prvi korak prehranske varnosti

Uporabniki morajo imeti možnost proste izbire in dostopa do različnih kategorij in sort semen ali hibridov

Vrednost semenske industrije v EU sedem milijard evrov navržje kmetijstvu v obliki pridelkov 70 milijard prihodkov, živilska industrija pa na račun proizvedene hrane ustvari 700 milijard evrov.

Nedavna delavnica GIZ Semendarstva Slovenije (SSA) pod naslovom »Izzivi v semendarstvu«, kjer je bilo govora o zagotavljanju prehranske varnosti, podnebnih spremembah in trajnostnem razvoju, je bila priložnost, da se je med predstavniki 15 pravnih oseb, ki so članice GIZ, mudil generalni sekretar evropskega združenja semenarjev (ESA) Garlich von Essen. Imeli smo priložnost za krajši pogovor z njim.

• Lahko na kratko predstavite evropsko združenje semenarjev oziroma European Seed Association (ESA)?

»Uvodoma bi rad poudaril, da je na ravni EU samo ena semenarska organizacija, in to je ESA s sedežem v Bruslju, ki povezuje tri skupine članic, ki prve kot najpomembnejše prihaja 36 nacionalnih semenarskih združenj iz vseh 28 držav članic Unije (nekateri države imajo nacionalna združenja tu-

PC), za zaščito intelektualne lastnine (UPO) ... Pomembno je, da evropsko združenje deluje tudi na področjih trženja s semeni, fitosanitarnih omejitvah, na področju tretiranja semena, biodiverzitete (na eni strani zaščita intelektualne lastnine, na drugi pa dostop do genetskih virov za njeno izmenjavo z namenom žlahtnjenja).

nikakor pa ne lokalni posej. Tudi če gre za majhna podjetja, usmerjena v semendarstvo, imajo te odnose v mednarodnem smislu zelo razpršeno in imajo te žlahtniteljske postaje na različnih delih zemeljske oble in si na ta način izmenjujejo različni genetski material, ki je pomemben za ustvarjanje novih sort.

šine v prihodnje pridelali še več hrane – ne nazadnje bo ta potreba zaradi vse več ljudi na Zemlji prišla vse bolj do izraza, lahko dosežemo samo na račun napredka v genetiki.«

• Kakšno je vaše sporočilo uporabnikom semen?

»Za vse kmete in kmetijske družbe, ki so denimo pri kmetijski proizvodnji uporabniki semen, je moje temeljno sporočilo, da morajo ti imeti ob temeljnem zagotovitvi, da je seme varno, možnost proste izbire med različnimi kategorijami (seme za konvencionalno pridelavo, GSO-seme ...) in sortami semen ali hibridov. Z namenom lažje izbire pa morajo imeti ti tudi informacije o genetskih potencialih posa-

Visoki gost z vodstvom in nekaterimi člani Izvršnega odbora GIZ Semendarstvo Slovenije (od leve): Silva Kuharič (Syngenta), predsednik GIZ Jože Jerič (Interkorn), Garlich von Essen, sekretar GIZ Primož Štuhec (Interseme), Simon Grmovšek (Agrosaat) in David Jekovec (Semenarna Ljubljana)

VOGEL NOOT

SOIL SOLUTIONS

Vrtavkaste brane različnih velikosti

- ▶ Optimalna obdelava tal
- ▶ Inovativen razvoj za prihodnost
- ▶ 2,5 m in 3 m delovne širine
- ▶ AKCIJA IZ ZALOG!

MEHANIZACIJA Miler

Prevalje 051 634 294	Slovenska Bistrica 031 520 720	Komenda 051 310 067
-------------------------	-----------------------------------	------------------------

potrebam. Da je sortni nabor semen vseh kultur iz leta v leto večji, pove tudi podatek, da vsako leto na evropski trg pride okoli 3500 novih sort, ki zaradi boljših genetskih lastnosti nadomestijo obstoječe. Vendar je treba poudariti, da je skupno število novih sort ali hibridov v sortni listi na letnem nivoju vsaj za 50 odstotkov večje, kakor pa je število tistih, ki se iz nje umaknejo iz prometa. Po evropskih standardih certificirana semena zagotavljajo tako poreklo kakor tudi sledljivost pridelka.

Pri semenu pa ne smemo spregledati tudi pomembnosti brezhibnega zdravstvenega stanja, čeprav je vsako certificirano ali preizkušeno, preden gre na trg. Kako pomembne so nove sorte semen ali hibridov, ki morajo biti pred prodajo na trgu certificirane, pove tudi podatek, da EU od že zgoraj omenjenih sedem milijard evrov prihodkov iz naslova semen

kontrolno; druga predvidena sprememba pa se nanaša na t. i. heterogeni material, saj naj bi se ta na tržišču po novi zakonodaji pojavil brez registracije.

ESA enako kot vaše slovensko združenje zagovarja enakost stališča, da mora biti ta zakon enak za vse in v vseh državah članicah EU. Nikakršne izjeme na nacionalni ravni niso dopustne in sprejemljive, saj so potem podjetja iz različnih držav na enotnem trgu Unije v neenakopravnem položaju.

Težava morebitne spremembe zakonodaje na tem področju pa se bo po zdajšnjem predlogu evropskega parlamenta in njenega sveta pokazala tudi pri financiranju sistema. Mi zagovarjamo, da evropski sistem semendarstva sorazmerno financirajo tudi mikropodjetja, sicer bo breme večjih semenarskih hiš za ta namen toliko večje.

Po našem prepričanju bi bila potem enako ogrožena tudi

di za posamezne kulture). In med temi članicami je od leta 2004 tudi GIZ Semenarstvo Slovenije. Članice evropskega združenja so tudi nacionalna združenja iz evropskih držav, ki še niso članice EU. Članice ESA je tudi 43 večjih mednarodnih semenskih podjetij, a ne vseh, pač pa tistih, katerih sedež je v državah EU. Kot je znano, pa takih Slovenija za zdaj še nima. Članice iz tretje skupine pa prihajajo tudi iz tistih evropskih podjetij, ki niso semenarska, temveč so s to dejavnostjo tesno povezana (na področju njene zaščite, dodelave ...).

ESA sodeluje z evropsko Komisijo, evropskim parlamentom, pisarno za registracijo novih kultivarjev in z različnimi mednarodnimi telesi, pomembnimi za semenarsko industrijo. Za naše uspešno delo in poslanstvo je še kako pomembno, da sodelujemo, se pogovarjamo in spoštujemo mednarodna pravila na globalnem trgu z vrsto mednarodnih organizacij: za usklajevanje standardov za pridelavo oziroma certificiranje semena (OECD), za določanje standardov o kakovosti semena (ISTA), za določanje zdravstvenih omejitev oziroma pravil za izmenjavo semen med različnimi državami (IP-

S ciljem, kako lahko semenarska industrija pripomore k povečanju pridelave hrane in povečanju prehranske varnosti, pa spremljamo tudi skupno kmetijsko politiko in se vanjo dejavno vključujemo.

Mi se kot semenarji zavzemamo, da mora imeti uporabnik semena na globalni ravni prosto izbiro, kakšno vrsto semena bo izbral za svojo pridelavo. »

• **Kakšen je pomen semenarstva oziroma semenske industrije v evropskem in svetovnem merilu?**

»Izjemen. Samo v EU je okoli sedem tisoč podjetij, ki se ukvarjajo s semenarstvom: bodisi s pridelavo semen bodisi z njenim zlahtnjenjem; njihov skupni promet – tako domači kakor mednarodni, pa znaša sedem milijard evrov. Svetovni trg s semeni pa je vreden 40 milijard evrov. Če vemo, da je skupna vrednost trgovine s semeni med kontinenti 10 milijard evrov, na trgovino EU s semeni odpade četrtni delež. To pomeni, da so države EU največji izvozniki semen na svetu.

Ti podatki več kot zgovorno dokazujejo, da je semenarstvo mednarodni oziroma globalni,

Temeljno sporočilo semenarstva je: če hočeš biti uspešen v semenarstvu, moraš z namenom izmenjave genetskega materiala delovati široko, torej mednarodno, saj boš lahko samo na ta način ustvaril nove sorte, ki bodo v določenem okolju dali pridelavcem ali kmetom najboljši pridelek. To velja tudi za Slovenijo, saj le vpetost slovenskih semenarskih podjetij v mednarodno okolje tudi slovenskim kmetom zagotavlja najboljše kultivarje za rastne razmere v vaši državi in s tem tudi omogoča konkurenčnost v pridelavi hrane.

Garlich von Essen: »Ne smemo pozabiti, da je seme prvi, a najpomembnejši korak v kmetijstvu in vrednost sedem milijard evrov semenske industrije v EU ustvari kar 70 milijard evrov prihodkov v kmetijstvu, živilskopredelovalna industrija pa s hrano, predelano iz pridelkov iz kmetijstva, ustvari kar 700 milijard evrov prihodkov.«

Z gotovostjo lahko trdim, da je bil prispevek za povečanje pridelkov v zadnjih 30 letih v 80 odstotkih ustvarjen na račun genetike in samo v 20 odstotkih je za to zaslužna boljša tehnologija v pridelavi, boljša kmetijska mehanizacija. Da bomo lahko na enaki enoti povr-

meznih vrst semen: specifične lastnosti sorte, zaradi katerih se pridelovalec odloči za določeno sorto, njena odpornost za različne bolezni ali škodljivce, prilagodljivost sorte na rastne razmere, količina pridelka idr.

Če hoče biti uporabnik semena pri izbiri prepričan, da je res kupil pravo seme, potrebuje jamstvo o kakovosti in pristnosti, ki pa se lahko izda le po predhodnih nadzorih certifikacijskega organa vseh faz njegove pridelave. Da vse to poteka po mednarodnih standardih, zagotavljajo članice nacionalnih združenj ESA, ki se tudi

ravnajo po enotno postavljenih pravilih igre.

Ker je v katalogu registriranih sort ali hibridov na trgu več kot 42 tisoč, ne dvomim, da posamezni uporabniki v svoji državi ne bi našli takšne sorte, ki ne bi glede na namen pridelave zadostila njihovim

nameni kar 20 odstotkov za njen razvoj. Če kmetje denimo ne bi posegali po certificiranih semeni, tudi denarja za razvoj novih sort ne bi bilo. In vrteli bi se v začaranem krogu. »

• **Na ravni EU – Evropskega parlamenta in Evropskega sveta, se na področju semenske proizvodnje pripravljajo spremembe zakonodaje, katere prve spremembe bi bile v veljavi že prihodnje leto, sicer pa dokončno šele v nekaj prihodnjih letih. Kakšno je stališče ESA na tem področju?**

»Najprej je treba poudariti, da se sprememba semenske zakonodaje nanaša na področje njene profesionalne uporabe in ne denimo na doma pridelano seme za vrtičkarje ali ljubiteljske uporabnike, v smer katere v glavnem poteka medijska kampanja. To tudi pomeni, da nova evropska zakonodaja na tem področju zadnje strukture porabnikov semen ne bo v ničemer omejevala, tako kot doslej ne.

Ni tudi res, da si hoče s spremembo zakonodaje nekaj semenskih družb pridobiti monopol nad semensko industrijo, saj je teh doslej v EU sedem tisoč, in to število naj bi ostalo tudi v prihodnje.

Okviri novega zakona določajo, da naj ne bi za vse – velike in majhne, zagotovili enakih pravil o kakovosti semen. Prav za majhna oziroma mikropodjetja, ki ustvarijo manj kot dva milijona evrov prometa – zdaj je od sedem tisoč v EU takih od 70 do 80 odstotkov, so v novem predlogu zakona predvidene izjeme, saj naj te v prihodnje ne bi potrebovale registracije za pridelavo in trženje semen, niti ne bodo pod

nadzor nad semenskim materialom ter zdravstveno stanje potrošnika. Po predvideni vsotni spremembi bodo potrošniki lahko neregistrirana mikro podjetja na tržišče posredovalno zdravstveno nekontroliran semenski material, kar pa ni dobro za okolje, saj se bodo s tem denimo lahko prenašale v potencialne bolezni. Prepričan sem, in to delim s številnimi kolegi, da mora biti vse semki gre na trg, certificirano, to kontrolirano, saj na področju kakovosti semena oziroma njegovega zdravstvenega stanja ne sme biti izjem, ne glede na velikost podjetja.

Ko govorimo o heterogenem materialu (avtohtona in domača sorta ali sorta, ki se tradicionalno goji in je naravno prilagojena na lokalne razmere), je to nekaj drugega. To so namreč sorte, ki ne zagotavljajo prehranske varnosti v prihodnje, vendar pa prispevajo ohranjanju kulturne dediščine in lokalnih posebnosti. Imamo precej starih sort, ki se ne morejo zamenjati z novimi, prav iz tega razloga se lahko zanje prilagodijo določena pravila. Seveda pod pogojem, da kupci, ki te sorte želijo,

Tudi za te stare sorte je potreben sistem registracije certifikacije, saj je pomembno, da kmet ve, kaj je kupil. In ne smemo namreč pozabiti, da tudi na tem področju obstaja varnost, da sorte, ki ne bodo polnile pogojev za vpis v evropsko sortno listo, pridelane na trg kot heterogeni material, čemur pa v evropskem združenju jasno nasprotujemo. Za je treba pred sprejetjem novega zakona razjasniti pojem heterogenosti in preprečiti dvoumnosti. »

Geza Gral

Petra Kavšek

Gozdna kuhinja

Avtorica nas je navdušila že s knjigo o palačinkah, kjer je to jed povsem na novo predstavila. Podobna uspešnica bo gotovo tudi Gozdna kuhinja, saj je zanjo vztrajno sama nabirala gozdne sadeže, preizkušala recepte, jih poslikala in pripravila knjigo. Predstavi nam preko 120 receptov, ki so vsi nekaj posebnega.

– 168 strani, spiralna vezava, 14 x 20 cm, cena: 12,50 EUR
Naročanje: 01/47 35 379, karmen@ezd-kmeckiglas.si
Poštne ne zaračunamo. www.kmeckiglas.com

